

VILNIAUS REGIONO APYLINKĖS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2026 m. birželio 2 d.
Ukmergė

Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų teisėjas Dimitrij Rancev, sekretoriaujant teismo posėdžio sekretorei K. V., dalyvaujant ieškovei M. Š., jos atstovui, advokato padėjėjui J. P., atsakovės Lietuvos Respublikos, atstovaujamos valstybės įmonės Turto banko atstovo D. V., trečiajam asmeniui nepareiškiančiam savarankiškų reikalavimų notarei N. P., notarei L. A., vertėjui T. T., viešame teismo posėdyje žodinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės M. Š. patikslintą ieškinį atsakovei Lietuvos Respublikai, atstovaujamai valstybės įmonės Turto banko, dėl paveldėjimo teisės liudijimų panaikinimo ir juridinio fakto dėl palikimo priėmimo faktiškai pradėjus jį valdyti nustatymo, tretieji asmenys byloje notarė N. P., notarė L. A., N. Š., uždaroji akcinė bendrovė Ergo Insurance SE Lietuvos filialas.

Teismas

n u s t a t ė :

1. Ieškovė M. Š. kreipėsi į teismą patikslintu ieškiniu prašydama: 1) panaikinti Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarė N. P. išduotą 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 589, ir Ignalinos raj. notarų biuro notarės L. A. išduotą 2025 m. vasario 17 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 206, kurių pagrindu Lietuvos Respublika įgijo nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. 8170-0008-0177, su gyvenamuoju namu, unikalus Nr. 8194-0035-1014, bei pagalbiniais ūkio pastatais, unikalūs Nr. 8194-0035-1025, Nr. 8194-0035-1036, Nr. 8194-0035-1047, esančiais adresu (neskelbiama); 2) tikslu gauti paveldėjimo teisės liudijimą, nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad M. Š. priėmė palikimą po Z. R., gimusio (neskelbiama), ir E. R., gimusios (neskelbiama), mirties pradedama šį faktiškai valdyti; 3) jei teismas nematys pagrindo nustatyti aukščiau minėto juridinę reikšmę turinčio fakto, tuomet atnaujinti M. Š., gimusiai (neskelbiama), palikimo priėmimo terminą po Z. R., gimusio (neskelbiama), ir E. R., gimusios (neskelbiama), mirties.

2. Ieškinyje nurodoma, kad ieškovė nuo 2004 m. vasario 3 d. iki 2012 m. gruodžio 20 d. kartu su mama N. Š., gimusia (neskelbiama), ir seserimi D. Š., gimusia (neskelbiama), taip pat proseneliu Z. R., gimusiu (neskelbiama), ir prosenele E. R., gimusia (neskelbiama) (abu kartu toliau – ir palikėjai) gyveno palikėjams priklausančiame name, esančiame adresu (neskelbiama)

(toliau – ir namas) kur ji buvo deklaruota jos gyvenamoji vieta. Tuo tarpu šeimoje buvo išreikšta palikėjų valia, kad po jų mirties žemės sklypą su statiniais, esančiais adresu (neskelbiama) (toliau – ir turtas) paveldėtų jų jauniausioji provaikaitė – ieškovė. 2010 metais mirus vienam iš palikėjų, o 2017 metais mirus ir kitai palikėjai, N. Š., kaip ieškovės įstatyminė atstovė turėjo pareigą kreiptis į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo nepilnametės dukros vardu. Vis dėlto atstovė savo pareigos įgyvendinti nepilnametės dukros paveldėjimo teises tinkamai ir laiku neįvykdė, kas lėmė, kad ieškovė praleido palikimo priėmimo terminą po abiejų palikėjų mirties. Kadangi ieškovė, palikimo atsiradimo metu po kiekvieno iš palikėjų mirties, buvo nepilnametė, t. y. atitinkamai šešerių metų ir trylikos metų, todėl objektyviai negalėjo savarankiškai įgyvendinti savo, kaip trečios eilės įstatyminės įpėdinės, paveldėjimo teisių. Kitaip sakant, objektyvios sąlygos – įstatyme nustatytas apribojimas, neleidžiantis asmenims dėl nepilnametystės savo veiksmais įgyti civilinių teisių, - riboja ieškovės galimybes aktyviais veiksmais išreikšti savo valią įgyti nuosavybės teisę į turtą, ar kreipiantis į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo po palikėjų mirties, ar priimant palikimą, faktiškai pradėjus valdyti palikėjų turtą. Kadangi minėtos teisės atstovės nebuvo įgyvendintos tinkamai ir laiku, ieškovė, sulaukusi pilnametystės, siekia šias teises įgyvendinti dabar.

3. Ieškovė nurodė, kad ji gyveno name nuo 2004 m. vasario 3 d. iki 2012 m. gruodžio 20 d., o jai persikėlus gyventi pas tėtą, toliau name gyveno ir jį prižiūrėjo bei rūpinosi jos atstovė. Tuo išvykus gyventi į Jungtinę Karalystę, atstovė susitarė su P. D., jog jis prižiūrės namą, ką iš esmės ilgą laiką iki tol, kol leido sveikata, jis ir darė. Nors ieškovė pati negalėjo įgyvendinti savo paveldėjimo teisių į palikėjų turtą, tačiau jos atstovė faktiškai atliko aktyvius veiksmus būtent atstovaujant ieškovės interesais. Kas rodo, kad atstovė prižiūrėjo ir valdė palikėjų turtą ne siekdama įgyti nuosavybės teisę į namą, bet kaip nepilnametės ieškovės atstovė. Atitinkamai, ieškovės aktyvūs veiksmai palikėjų turto atžvilgiu buvo atlikti per atstovus, kurie yra pagrindas nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad ieškovė priėmė palikimą po palikėjų mirties faktiškai pradedama šį valdyti. Iš esmės ieškovės paveldėjimo teisės – pareiškimu dėl palikimo priėmimo nepateikimas notarų biurui – nebuvo įgyvendintos laiku dėl nuo jos nepriklausančių aplinkybių, kurios išimtinai sietinos su atstovės pareigų tinkamu vykdymu. Pažymėjo, kad 2013 metais ieškovė, dar būdama nepilnametė, išvyko su savo tėvu D. Š. į Jungtinę Karalystę, kur ji gyvena ligi šiol. Kas leidžia teigti, kad ieškovės išvykimas iš Lietuvos Respublikos buvo nulemtas ne jos pačios valios, bet įstatyminio atstovo, be to, tai taip pat apribojo jos galimybes kreiptis į teismą dėl palikimo priėmimo termino atnaujinimo iškart sulaukus pilnametystės. Juolab, kad ieškovė neturėjo finansinių galimybių apmokėti už teisininkų paslaugas Palikėjų nuosavybės teisių įregistravimui NTR ir atstovavimui teisme dėl palikimo priėmimo termino atnaujinimo, todėl siekė reikalingą sumą susitaupyti, kas taip pat riboja ieškovės galimybes teikti teismui pareiškimą dėl palikimo priėmimo termino atnaujinimo anksčiau.

4. Ieškovė pažymėjo, kad niekas iš įstatyminių įpėdinių nesikreipė į notarą dėl palikimo priėmimo po kiekvieno iš palikėjų mirties. Atkreipė dėmesį, jog palikėjų vienintelė dukra D. K., gimusi (neskelbiama), palikimo atsiradimo metu jau buvo mirusi. Be kita ko, palikėjų vaikaitė, t. y. atstovė, nesikreipė į notarą dėl palikimo priėmimo, žinodama, kad palikimas jai nepriklauso, o palikėjų valią buvo palikti jiems priklausančią turtą ieškovei, t. y. atstovės dukrai. Šios aplinkybės iš esmės ir lėmė, kad nei antros, nei trečios eilės įstatyminiai įpėdiniai nesikreipė į notarą dėl palikimo priėmimo, nors nuolatos gyveno ir rūpinosi palikėjais ir jų turtu. Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarė N. P. išdavė 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo

valstybei liudijimą Nr. 589, o Ignalinos raj. notarų biuro notarė L. A. išdavė 2025 m. vasario 17 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 206, kurių pagrindu turtas paveldėjimo teise perėjo Lietuvos Respublikai. Ieškovė, sužinojusi apie turto perėjimą paveldėjimo teise valstybės nuosavybėn, kreipėsi į teisininkus, kad padėtų jai įgyvendinti savo paveldėjimo teisę, kurios ji negalėjo įgyvendinti palikimo atsiradimo metu dėl nepilnametystės. Mano, jog palikimo atsiradimo metu nepilnametės trečios eilės įpėdinės teisių įgyvendinimas turi aktualų viešo intereso aspektą, reikalaujantį ginti nepilnamečių asmenų teises, juo labiau nepaneigti artimų giminaičių šeimyninių ryšių svarbos paveldėjimo teisiniuose santykiuose. Režiumuojant, nepilnamečių teisių gynimas turi didesnę socialinę reikšmę visuomenei nei išimties taikymas paveldėjimo teisiniuose santykiuose, kurios tikslas išskirtinai yra užtikrinti, kad teisinis neapibrėžtumas paveldėjimo teisiniuose santykiuose nesitęstų nepagrįstai ilgai. Teismų praktikoje, aiškinant turto perėjimo paveldėjimo teise valstybei pagrindus ir tvarką, yra nurodoma, kad valstybė paveldi palikėjo turtą tik išskirtiniais atvejais, kai nėra kitų įpėdinių, įpėdiniai nepriėmė palikimo ar kt. Jei egzistuoja bent vienas iš šių pagrindų, tuomet palikėjo likusį turtą paveldi valstybė. Vis dėlto svarbu įvertinti, dėl kokių priežasčių įpėdiniai nesikreipė į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo, kitu atveju, ar kuris iš įpėdinių palikėjo mirties nepradėjo palikėjo turto faktiškai valdyti kaip savo. Šiame kontekste primintina, kad ieškovė, kaip numato įstatymas, dėl nepilnametystės negalėjo savo veiksmais įgyti civilinių teisių. Kas reiškia, jog įstatymas apribojo ieškovei galimybę faktiškai užvaldyti palikėjo turtą, nepaisant to, kad turte gyveno ir tai buvo vienintelė gyvenamoji vieta. Kita vertus, ieškovė dėl minėtų aplinkybių negalėjo pateikti notarui pareiškimo dėl palikimo priėmimo. Juolab kad atstovė, kuri atsakinga už ieškovės teisių tinkamą ir savalaikį įgyvendinimą, nesikreipė į notarą dėl palikimo priėmimo ieškovės vardu. Režiumuojant, objektyvios aplinkybės, kurios neleido ieškovei išreikšti savo valios priimti palikimą po palikėjo mirties, nulėmė, kad atsirado vienas iš įstatyme įtvirtintų pagrindų turto perėjimui paveldėjimo teise valstybei ir Lietuvos Respublika įgijo nuosavybės teisę į turtą.

5. Ieškovė nurodė, kad turtu nepertraukiamai naudojosi atstovė kartu su ieškove, o vėliau buvo susitarta su P. D., gyvenančiu greta, kad jis prižiūrės turtą, kol atstovė su šeima buvo išvykusi, bei perdavė jam raktus nuo namo, tai rodo, jog turtu visada rūpinamasi bei leido nustatyti asmenis atsakingus už šio priežiūrą. Tuo tarpu kito iš tikslų siekis yra iš esmės užtikrinti kreditorių teisę kaip galima greičiau patenkinti savo reikalavimus. Tačiau įstatymas numato palikėjo kreditorių pareigą kreiptis dėl savo reikalavimų patenkinimo per tris mėnesius po palikėjo mirties. Šios teisės normos turi būti derinamos tarpusavyje taip, jog kreditorių teisė gauti savo reikalavimų patenkinimą nepaneigtų šios pareigos pareikšti savo reikalavimus palikėjo įpėdinams nustatytą terminą. Jei kreditoriai nepareikšė savo reikalavimų per tris mėnesius po palikėjo mirties bei nesikreipė dėl šio termino atnaujinimo ilgiau tris metus, tai kreditorių reikalavimų pareiškimo terminas yra jau seniai pasibaigęs. Šio tikslo, turtui pereinant paveldėjimo teise valstybei, vienaip ar kitaip, jau nebegalima pasiekti, nes vienas iš palikėjo mirė 2010 m. birželio 24 d., o kitas – 2017 m. vasario 16 d. Kasacinio teismo praktikoje yra nurodoma, kad valstybei atstovaujanti institucija ir notaras turi imtis veiksmų, kad per protingą terminą išsiaiškintų, ar nėra kitų įpėdinių. Pažymi, kad palikimo perėjimo valstybei liudijimai išduoti 2025 m. vasario 4 d. ir 2025 m. vasario 17 d. Taigi po paskutinio mirusio palikėjo mirties praėjo aštuoni metai, o po pirmojo mirusio palikėjo – penkiolika metų. Kitaip tariant, minėti subjektai nedėjo pastangų išsiaiškinti apie kitus įpėdinius ilgą laiką, nors turi efektyvias priemones tai padaryti. Mano, kad turto perėjimas paveldėjimo teise valstybei neturėjo būti

įformintas, kadangi egzistavo antros ir trečios eilės įstatyminiai įpėdiniai, kurie ilgą laiką gyveno turte ir siekė išsaugoti savo šeimos namus.

6. Ieškinyje nurodyta, kad įstatyme numatyta išimtis paveldėjimo teisiniams santykiams sureguliuoti, turi aiškiai apibrėžtus tikslus, kurie atspindi turto paveldėjimo valstybės vardu instituto taikymo paskirtį. Kai nei vieno iš minėtų tikslų negalima pasiekti, tuomet išimties iš taisyklės taikymas nėra racionalus, o to, kas turi būti siekiama, teikiant prioritetą bendroms taisyklėms prieš išimtis, užtikrinti įpėdinių pagal įstatymą ar pagal testamentą paveldėjimo teisių įgyvendinimą. Pagrįstai manytina, kad palikimo atsiradimo metu nepilnametės įpėdinės paveldėjimo teisių įgyvendinimo užtikrinimas yra prioritetas tiek viešo interesų, tiek teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų prasmėmis prieš turto perėjimo paveldėjimo teise valstybei, kaip ultima ratio sureguliuoti paveldėjimo teisinius santykius.

7. Ieškovė teismo posėdžio metu nurodė, kad išvažiavo į Angliją maždaug 2012 metais. Jos proseneliai dar buvo gyvi, jai buvo maždaug 9 metai, buvo nepilnametė. 2018 metais studijavo, gyveno su tėvais, nedirbo, neturėjo telefono. Jai buvo pasakyta, kad namas iš jos paimtas, tačiau ji žinojo, kad buvo sakyta, jog proseneliai nori tą namą palikti jai. Mama jai nuo 15 metų amžiaus pasakojo, kad proseneliai namą paliko jai. Mama jai sakiusi, kad namu rūpinasi žmogus, vardu P. D. Mainais P. D. leido naudotis žeme, vaiskrūmiais. Nuo 2012 metų tik kartą buvo grįžusi į Lietuvą atostogų, t. y. 2023 metais, tačiau į namą patekti negalėjo, nes nerado to žmogaus, kuris turėjo raktus nuo namo. Lankydamosi Lietuvoje buvo aplankiusi prosenelių kapus. Nelabai galėjo pasakyti kas davė P. D. raktus, galimai mama. Nurodė, kad Lietuvoje prašėsi pagalbos, kadangi ji prastai kalba lietuviškai, nežinojo kur kreiptis, su kuo kalbėtis. Grįžusi iš Lietuvos, susiekė su mama ir prašė susisiekti su advokatu, kad tvarkytis reikalus. Nelabai atsimena, tačiau mama buvo pradėjusi tvarkyti reikalus susijusius su palikimu, tačiau pritrūko kažkokių dokumentų. Anksčiau buvo studentė, dabar dirba, norėjo pradėti pati tvarkyti paveldėjimo reikalus. Kai sužinojo iš P. D. žmonos, kad namas atimtas, tada ji (ieškovė) kreipėsi pagalbos. Tapusi pilnamete nesikreipė dėl palikimo, nes studentė, gyveno su tėvu, neturėjo pastovaus darbo, nežinojo proceso, kur reikia kreiptis. Nurodė prisimenanti, kad kai gyveno su proseneliais, buvo labai maža, iš jų namų ėjo į mokyklą, iki išvykimo gyveno tuose namuose, tai buvo jos vienintelė gyvenamoji vieta.

8. Ieškovės atstovas teismo posėdžio metu nurodė, kad palaiko pateiktą ieškinį ir iš esmės atkartoją ieškinyje nurodytas aplinkybes. Sutinka, kad Gyventojų registre nebuvo duomenų apie palikėjų šeimos sudėtį, tačiau patikrinus kas yra deklaruoti nurodytame name, būtų pamatę, kad trečiasis asmuo yra ten registruotas. Paaiškino, kad nuo 2022 m., kai ieškovė tapo pilnamete, ji nesiėmė veiksmų, kadangi neturėjo finansinių galimybių ir gyveno užsienyje, be to, turtu rūpinosi P. D. Ieškovė galimai tikėjosi, kad ir P. D. įdės daugiau pastangų ir praneš joje kokie klausimai. Patikslino, kad turte ieškovė buvo deklaravusi savo gyvenamąją vietą nuo 2004 m. vasario 3 d. iki 2012 m. gruodžio 20 d. Išvykimą į užsienio valstybę deklaravo nuo 2018 m. Negalėjo paaiškinti, kodėl ieškovė, neturėdama pajamų, nesikreipė dėl valstybinės teisinės pagalbos. Paaiškino, kad kadangi M. Š. močiutė yra gimusi ne Lietuvoje, iš Rusijos metrikacijos užsakė jos gimimo liudijimą, dėl to dar nėra gavę dokumento ir gavęs iškart jį registruos gyventojų registre.

9. Atsakovė, atstovaujama valstybės įmonės Turto banko, atsiliepime nurodė, kad nagrinėjamu atveju palikimo priėmimo valstybės vardu procedūras VĮ Turto bankas pradėjo

gavusi Ukmergės rajono savivaldybės administracijos pranešimą, atsakovė 2024 m. gruodžio 18 d. kreipėsi į Ignalinos rajono 1-ąjį notaro biurą ir į Ukmergės rajono 2-ąjį notaro biurą, buvo išduotas palikimo priėmimo valstybės vardu liudijimas, nuvykus į turto buvimo vietą, 2025 m. kovo 19 d. surašytas Turto apžiūros aktas. M. Š. ieškinyje nurodo, jog palikimo atsiradimo metu prosenelės E. R. mirties 2017 m. metu buvo nepilnametė, negalėjo savarankiškai priimti palikimo, nes atstovė (ieškovės motina) tinkamai neatstovavo jos interesų, taip pat nurodo, neva žodinis prosenelių pažadas po mirties buvo palikti palikimą provaikaitėi-ieškovei M. Š., tačiau šių aplinkybių neįrodo. Atsakovė su nurodomais argumentais nesutinka, mano, kad jie vertintini kritiškai – neaišku, kodėl nebuvo palikėjų vardu sudarytas oficialusis ar asmeninis testamentas dėl palikimo provaikaitės vardu, be to, ieškovė yra tik trečios eilės įpėdinė. Pagal ieškovės nurodytas faktines aplinkybes aukštesnės eilės ir vienintelė įpėdinė yra būtent ieškovės motina N. Š., kuri palikimo atsiradimo metu buvo pilnametė, veiksni ir teisni, t. y. ieškovės versija (dėl palikimo priėmimo būtent jos, o ne motinos vardu) vertintina kaip gynybinė, siekiant pateisinti daugiau kaip aštuonerius metus praleistą palikimo priėmimo terminą. Sužinojimą apie valstybei išduotą liudijimą ieškovė nurodo abstrakčiai – „ieškovė, sužinojusi apie Turto perėjimą paveldėjimo teise valstybės nuosavybėn, kreipėsi į teisininkus, kad padėtų jai įgyvendinti savo paveldėjimo teisę, kurios ji negalėjo įgyvendinti palikimo atsiradimo metu dėl nepilnametystės bei Atstovės neveikimo vykdant savo pareigas.“ Atsakovės įsitikinimu iš tiesų turėtų būti vertinamas ne ieškovės, o jos motinos elgesys palikimo atsiradimo metu – nesiėmimas jokių priemonių kreiptis į notaro biurą ir/ar faktiniu valdymu priimti palikimą neatitinka protingo, sąžiningo ir rūpestingo (lot. bonus pater familias) elgesio kriterijaus. Ieškovės motina turėjo visas galimybes kreiptis dėl palikimo priėmimo tiek į notaro biurą, tiek į advokatę, kurie būtų suteikę visą būtiną informaciją ir nurodę kokius veiksmus reikalinga atlikti. Klaidingas ieškovės (ar jos atstovės) savo teisių ir pareigų suvokimas (nežinojimas) negali būti pateisinamas priežastimi naikinti Lietuvos valstybei išduoto paveldėjimo teisės liudijimo. Apie nesupratimo (nežinojimo) reikšmę asmens civilinei atsakomybei pasisakyta ir CK 1.6 straipsnyje. Šioje teisės normoje nustatyta, kad įstatymų nežinojimas nėra tinkamas jų nuostatų suvokimas neatleidžia nuo juose įtvirtintų sankcijų taikymo ir nepateisina įstatymų reikalavimų nevykdymo ar netinkamo jų vykdymo (lot. ignorantia legis non excusat). Šiame straipsnyje, nustatant įstatymo ignoravimo teisinius padarinius, kartu reikalaujama, kad kiekvienas asmuo domėtųsi savo teisėmis ir pareigomis, t. y. elgtųsi protingai. Kilus neaiškumui dėl vienos ar kitos įstatymo nuostatos, asmuo turi kreiptis teisinės pagalbos. Šito nedarydamas, jis veikia savo rizika. Notaras paveldėjimo teisės liudijimą išduoda, gavęs įpėdinių, paveldėjusių pagal įstatymą arba testamentą, prašymą. Paveldėjimo teisės liudijimas išduodamas pateikus nuosavybės teisę į palikėjui priklausčius turtą patvirtinančius dokumentus bei sumokėjus paveldimo turto mokestį jeigu įpėdiniai jį privalo mokėti). Įpėdiniai savo ruožtu įvertinę galimą palikimo dydį, ar skolinius palikėjo įsipareigojimus, gali nuspręsti, kad palikimą priimti jiems nenaudinga. Kalbant apie notaro vaidmenį nesikreipusių įpėdinių atžvilgiu, tai įstatymas nenumato pareigos atlikti aktyvius veiksmus informuojant šiuos asmenis apie jų teisę į palikimą. Notaras neturi nei imperatyvios pareigos, nei jo pačio prievolės savo iniciatyva ieškoti potencialių įpėdinių. Kiek žinoma atsakovei, Notarų rūmai yra išaiškinę notarams, kad notaras neprivalo ieškoti įpėdinių, nes gali būti atvejų, kai asmuo žinodamas apie palikimą, dėl vieno ar kitų priežasčių neatlieka jokių veiksmų tą palikimą priimti, todėl priemonės, kurių notaras imtųsi siekdamas „paskatinti“ tokį šaukiamą paveldėti įpėdinį, būtų neefektyvios. Asmuo pats turi teisę nuspręsti – priimti palikimą ar ne. Išimtis iš šios taisyklės – notaras privalėtų būti aktyvus ir imtis priemonių įpėdinio interesams apsaugoti tik tuo atveju, jeigu jam žinoma, kad

įpėdinis yra neveiksnius ar nepilnametis asmuo. Jeigu asmuo, žinodamas apie artimo žmogaus mirtį nesiima veiksmų paveldėti jo turtą, jis pats prisiima riziką. Asmens privalu būti pakankamai apdairus ir rūpestingas, laiku įgyvendinant savo teises į atsiradusį palikimą. Pažymėjo, kad teisės aktai neįpareigoja įpėdinio pranešti kitiems įpėdiniams apie jų turimą paveldėjimo teisę ir neleidžia priimti palikimo už kitą. Pareigos ieškoti galimų įpėdinių ir pranešti jiems apie jų turimą paveldėjimo teisę, kaip minėta, notaras neturi ir paveldėjimo bylą vedant notarui. Ieškovė nepateikė jokių įrodymų, kad notaras, išduodamas ginčijamą paveldėjimo teisės liudijimą, pažeidė įstatymų nuostatas. Ieškovės deklaratyvūs teiginiai nesudaro teisinio pagrindo nuginčyti teisėtai išduotą paveldėjimo teisės liudijimą. Atkreipė dėmesį, kad sandorių negaliojimo ar jų nuginčijimo teisiniai pagrindai numatyti CK 1.78-1.96 straipsniuose, tačiau nei pradiniam, nei patikslintame ieškinyje nenurodoma kokiu teisiniu pagrindu ieškovė siekia panaikinti (pripažinti negaliojančiais) notaro biuro išduotą liudijimą, todėl ieškinys, be kita ko, atmestinas kaip teisiškai nepagrįstas. Šiuo metu minėtas turtas nuosavybės teise priklauso Lietuvos valstybei. Nurodė, kad alternatyvūs reikalavimai yra prieštaringi ir paneigia vienas kito egzistavimo galimybę, t. y. jei ieškovė teigia faktiniu valdymu jau priėmusi palikimą, tai nelogiška ir beprasmis prašymas atnaujinti terminą (vadinasi palikimas nebuvo priimtas). Atitinkamai, jei pareikštas reikalavimas atnaujinti terminą, vadinasi, palikimas nebuvo priimtas faktiniu valdymu. Niekada teismų praktikoje šie būdai nėra taikomi kartu (nėra kumuliatyvios sąlygos), o ieškovė turi pasirinkti ir konkrečiai įvardinti kuriuo iš jų vienu jis gina savo teises. Tokia nenuosekli ieškovės pozicija (ieškinys tikslinamas jau antrą kartą), liudija, kad pati ieškovė nesugeba įvardinti ir galutinai suformuluoti koks gi faktinis jos reikalavimų pagrindas – termino atnaujinimas ar vis dėlto faktinis palikimo priėmimas. Nesugebėjimas galutinai suformuluoti ir apibrėžti ieškinio turinio, riboja atsakovo galimybes įgyvendinti rungimosi ir dispozityviškumo principus ir gintis nuo pareikštų reikalavimų. Atsižvelgiant į išdėstytus, siūlo ieškovei tikslinti savo reikalavimus. Atsakovė nurodo, kad tiek senelio Z. R., tiek senelės E. R. mirties momentu, ieškovė buvo nepilnametė (atitinkamai 6 metų ir 13 metų), todėl negalėjo savarankiškai įgyvendinti savo kaip įpėdinės teisių, taip pat ir priimti palikimą faktiniu valdymu per CK 5.50 straipsnio 3 dalyje nustatytą trijų mėnesių terminą. Juo labiau, kad ieškovė buvo žemesnės – antros eilės įstatyminė įpėdinė (vaikaitė), lyginant su savo motina N. Š. (dukra), kuri yra pirmos eilės įpėdinė, todėl negalėjo pretenduoti į palikimą. Patikslintame ieškinyje nurodoma, kad neva palikimo priėmimą faktiniu valdymu įgyvendino ieškovės motina, tačiau faktinis palikimo priėmimas, skirtingai nuo teisinio (pateikiamas prašymas notaro biurui) gali būti tik asmeniškai, betarpiškai rūpinantis paveldimu turtu, o ne per atstovą. Apibendrinant darytina išvada, kad ieškovė negalėjo būdama nepilnametė (neturėdama civilinio veiksnio) įgyvendinti faktinio palikimo priėmimo – atlikti kokius nors aktyvius veiksmus (objektyvūs kriterijai) ir suvokti tokių savo veiksmų pasekmes (subjektyvūs kriterijai). Vadovaudamiesi išdėstytais faktais, jų juridiniu vertinimu, prašo atmesti kaip nepagrįstą prašymą pripažinti negaliojančiais ir panaikinti Ignalinos raj. notarų biuro notarės L. A. išduotus 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 589 ir 2025 m. vasario 17 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 206, atmesti prašymą nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą dėl faktinio palikimo priėmimo kaip nepagrįstą, atmesti prašymą dėl termino palikimui priimti atnaujinimo kaip nepagrįstą.

10. Atsakovės atstovas teismo posėdžio metu palaikė atsiliepiamuose nurodytas aplinkybes. Papildomai pabrėžė, kad nuo palikimo atsiradimo (2017 m.) ir iki ieškinio pateikimo yra praėję 8 metai, o liudijimas nebuvo išduotas iškart, o tik 2025 m., ir nemano, kad

nurodytos priežastys, kad ieškovė ar jos įstatyminė atstovė nežinojo ką reikia daryti, yra svarbios. Testamento dėl valios išreiškimo taip pat nėra.

11. Trečiasis asmuo byloje notarė N. P. pateikė atsiliepimą, kuriame nurodė, kad šioje byloje ieškinio reikalavimai suformuluoti nenuosekliai, todėl nesuprantama, kuo yra kaltinamas notaras. Ieškovė teigia, kad notaras privalėjo imtis visų priemonių, nustatant palikėjo įpėdinius. Notaras neturi pareigos ieškoti mirusių asmenų įpėdinių kitomis priemonėmis, nei numatytomis jo veiklą reglamentuojančių teisės aktuose, juos skatinti ar reikalauti priimti palikimą arba palikimo atsisakyti. Įstatymas garantuoja įpėdiniams teisę, bet ne pareigą priimti ar atsisakyti palikimo. Palikimo priėmimas siejamas ne tik su turtu, tačiau ir palikėjo skolinių įsipareigojimų perėmimu, todėl įpėdiniams suteikta laisvė apsispręsti dėl palikimo priėmimo per 3 mėnesius nuo palikimo mirties. VĮ Turto bankas pateikė teismui visą kreipimosi į notarą medžiagą ir dokumentus (valstybės registrų duomenų) kopijas, kuriais grindė savo prašymą notarui išduoti palikimo perėjimo valstybei liudijimą. Prie atsiliepimo pridedą ir teikia teismui rašytinius įrodymus apie jos, kaip notarės, atliktus visus būtinus ir teisėtus veiksmus, nustatant galimus įstatyminius ar testamentinius palikėjo Z. R., mirusio 2010 m. birželio 24 d., įpėdinius: 1) Gyventojų registro išrašą 2024 m. gruodžio 31 d. 12:16:50 apie tai, kad GR patikros momentui nebuvo duomenų apie pilnamečius, nepilnamečius ar mirusius palikėjo Z. R. vaikus (įvaikius); 2) Gyventojų registro išrašą 2024 m. gruodžio 31 d. 12:16:23 apie tai, kad GR patikros momentui nebuvo duomenų apie pilnamečius, nepilnamečius ar mirusius palikėjo Z. R. mirusios sutuoktinės E. R. vaikus (įvaikius); 3) Testamentų registro išrašą VĮ Registrų centras administruojamame Testamentų registre nebuvo registruotų palikėjo Z. R. (užklausa pagal asmens kodą): i) palikimo priėmimo faktus, ii) pareiškimo dėl palikimo priėmimo padavimo ne palikimo atsiradimo vietos notarui faktus, iii) palikimo atsisakymo faktus ir iiii) pareiškimo dėl palikimo atsisakymo padavimo ne palikimo vietos notarui faktus; 4) Testamentų registro išrašą 2024 m. spalio 25 d. 15:26 apie tai, kad Testamentų registre nebuvo registruotų palikėjos E. R. (užklausa pagal asmens kodą): i) palikimo priėmimo faktus, ii) pareiškimo dėl palikimo priėmimo padavimo ne palikimo atsiradimo vietos notarui faktus, iii) palikimo atsisakymo faktus ir iiii) pareiškimo dėl palikimo atsisakymo padavimo ne palikimo vietos notarui faktus. Trečiasis asmuo nurodo, kad palikimo perėjimo valstybei liudijimo išdavimo dienai 2025 m. vasario 4 d. nebuvo jokių notarui prieinamų duomenų, iš kurių būtų matyti, kad kiti įpėdiniai turėtų teisę į Z. R. palikimą. Notarui nėra galimybės sužinoti, ar įpėdinis, kuris į jį nesikreipė, nėra priėmęs palikimo faktiniu valdymu. Notaras yra įpareigotas įstatymo išduoti paveldėjimo teisės liudijimą, suėjus įstatymo nustatytam terminui, kai nėra įstatyminio pagrindo atsisakyti atlikti notarinį veiksmą. Norėdamas įgyti palikimą, įpėdinis turi atlikti aktyvius veiksmus – paduoti pareiškimą notarui arba pradėti paveldimą turtą faktiškai valdyti. Paveldėjimo byla pradedama gavus pareiškimą dėl palikimo priėmimo. Notaras, patvirtinęs pareiškimą dėl palikimo priėmimo, nedelsiant praneša apie tai Testamentų registrai ir nurodo ne tik palikėją, bet ir duomenis apie palikimą priėmusius įpėdinius. Nepageidaujantis paveldėti įpėdinis nebūtinai privalo atsisakyti palikimo. Jis gali palikimo nepriimti, t. y. neatlikti jokių aktyvių veiksmų tam, kad įgyvendintų savo teisę paveldėti. Palikimo nepriėmimo ir palikimo atsisakymo pasekmės yra tokios pačios – įpėdinis pasitraukia iš paveldėjimo santykių. Kadangi palikėjo duktė per įstatyme nustatytą terminą nepriėmė palikimo, o ieškovės (tuo metu nepilnametės vaikaitės) įstatyminiai atstovai – tėvai, taip pat nusprendė neįgyvendinti šios teisės ieškovės naudai, tai sukėlė tapačias pasekmes kaip ir palikimo atsisakymas, ir šių įpėdinių neįgyvendinta paveldėjimo teisė pasibaigė. Visas turtines pretenzijas dėl savo pažeistų teisių

ieškovė turėtų reikšti ne notarui, ne valstybei, o savo tėvams, kurie, palikimo atsiradimo momentu, veikė (arba, šiuo atveju, neveikė) jos vardu ir neįgyvendino jos paveldėjimo teisių, darant prielaidą, kad turėjo tam pateisinančių priežasčių. Pagal susiformavusią teismų praktiką analogiško pobūdžio bylose, kiekvienoje byloje teismas, įvertinęs konkrečias bylose nustatytas aplinkybes sprendžia, ar yra pagrindas atnaujinti praleistą terminą palikimui priimti, teismas vertina, ar praleisto termino trukmė nėra nepateisinamai didelė, taip pat, ar nebus pažeisti kitų asmenų interesai, viešasis interesas. Visos šios aplinkybės vertinamos individualiai ir vadovaujantis protingumo, sąžiningumo ir teisingumo kriterijais. Notaras, kaip valstybės įgaliotas asmuo, tik padeda asmenims įgyvendinti turtines teises paveldėjimo bylose, todėl niekaip negali būti suinteresuotas jo vedamos paveldėjimo bylos baigtimi vieno ar kito įpėdinio naudai, net kilus ginčui tarp įpėdinių. Notaras neturi nei materialinio, nei kitokio suinteresuotumo, o tik prižiūri, kad nebūtų pažeisti nė vieno iš įpėdinių teisėti interesai. Pažymi, kad palikimo perėjimo valstybei liudijimai išduodami neatlygintinai, todėl notaras niekaip nebuvo suinterasuotas materialiai šios konkrečios paveldėjimo bylos baigtimi. Z. R. paveldėjimo byloje palikimo perėjimo valstybei liudijimas buvo notarės išduotas griežtai ir nuosekliai laikantis įstatymo nustatytų reikalavimų: 1) įstatyminiai įpėdiniai (įskaitant visus šešių eilių įpėdinius) laiku, per 3 mėn., nepriėmė palikimo; 2) notarui prieinamuose registruose (Gyventojų registras, Testamentų registras) nebuvo duomenų apie įpėdinius, kuriems priklausytų palikimas arba privalomoji palikimo dalis (nepilnamečiai ar asmenys, kuriems apribotas veiksnumas ar neveiksnūs, pažeidžiami asmenys); 3) Testamentų registre nebuvo išviešinta duomenų apie palikėjo sudarytus testamentus arba palikimo priėmimą; 4) palikimo perėjimo valstybei liudijimas 2025 m. vasario 4 d. buvo išduotas VĮ Turto bankui, pateikęs neginčijamus įrodymus apie tai, kad viešuose registruose nėra duomenų apie palikėjo vaikus (sutuoktinė jau buvo mirusi 2017 m. vasario 16 d., jos įpėdinių viešuose registruose taip pat fiksuota nebuvo, palikimo faktas nebuvo įregistruotas), po palikimo atsiradimo praėjo 14 metų, kas sąlygojo teisėtą prielaidą, kad įpėdinių nėra arba jie nepageidavo priimti palikimo dėl tik jiems suprantamų priežasčių (palikėjų skolos, buvę sudėtingi tarpusavio santykiai su palikėju, atsiribojimas ir pan.), kas itin dažnai pasitaiko paveldėjimo bylose. Notarės paveldėjimo teisės liudijimą išduoda tik palikimą įstatymo nustatyta tvarka ir terminais priėmusiems įpėdiniams. Jeigu įpėdinis atsisako palikimo arba neatlieka jokių veiksmų, kurie patvirtintų, jog jis priėmė palikimą, teismų praktikoje, paveldėjimo teisės doktrinoje pripažįstama, kad paveldėjimo santykiai neatsirado arba asmuo iš jų pasitraukė ir paveldėjimo santykiai nutrūko.

12. Trečiasis asmuo teismo posėdžio metu nurodė, kad palaiko atsiliepime nurodytas aplinkybes. Pažymėjo, kad jos liudijimas buvo išduotas praėjus 15 metų po palikėjo Z. R. mirties. Pažymėjo, kad į jos biurą kiekvieną dieną ne tik ateina žmonės, prisiskambina, parašo el. laiškus, ypač jei yra išvykę, ir visi jie yra konsultuojami. Atkreipė dėmesį, kad byloje yra duomenys, jog trečiasis asmuo N. Š. kreipėsi į teisininkę S. M.-V., kuri trečiojo asmens vardu kreipėsi į Ukmergės rajono savivaldybę, siekdama išsiaiškinti ar yra įsiskolinimų už turtą (neskelbiama), ir gavo atsakymą, kad skola yra. Po metų savivaldybė pranešė, kad skola dar nesumokėta. Galimais motyvais, kad tai ir nulėmė nepriimti palikimo, kad įpėdinėms nereikėtų mokėti skolų. Atsakydama nurodė, kad notarė nėra gavusi kreditorių reikalavimų į Z. R. palikimą. Paaiškino, kad netikrino ar kas yra deklaravęs savo gyvenamąją vietą nurodytame turte

13. Trečiasis asmuo byloje notarė L. A. pateikė atsiliepimą, kuriame nurodė, kad palikimo priėmimo termino atnaujinimo bylos nagrinėjamas ne ginčo teiseną, bet ypatingą teisena (CPK XXXVIII skyrius), todėl dalyje dėl termino palikimui priimti atnaujinimo ieškinys paliktinas nenagrinėtinu. Be to, ieškovė ieškinyje nenurodė jokių svarbių priežasčių, dėl kurių jai tas terminas galėtų būti atnaujintas. Ieškovė tapo pilnamete 2022 m., o palikimo perėjimo valstybei liudijimas išduotas 2025 m. Tokiu būdu ieškovė nepagrįstai ilgai palikimo priėmimu nesirūpino, nepranešė notarei apie ketinimą paveldėti turtą. Be to, į šią bylą ieškovė įtraukė atsakove be jokio pagrindo, turėtų būti patraukta trečiuoju asmeniu. Ieškinio dalyje dėl 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimo Nr. 589 panaikinimo nurodė esanti netinkama atsakove (trečiasis asmuo), nes liudijimą išdavė kita notarė. Nesutinka su ieškovės teiginiu, kad notarė nedėjo pastangų išsiaiškinti apie kitus įpėdinius, nors turi efektyvias priemones tai padaryti. Notaras turi galimybę gauti duomenis iš Gyventojų registro tarnybos, ką ir atliko patikrindama šioje duomenų bazėje duomenis apie vaikus, nėra galimybės gauti duomenis apie vaikaičius, provaikaičius. Nesant duomenų apie vaikus, tuos pačius veiksmus atliko ir ieškovės advokatas ir gavo tokius pačius duomenis (t. y., GRT duomenų apie vaikus nėra). Ieškovė tapo pilnamete 2022 m., o palikimo perėjimo valstybei liudijimas išduotas 2025 m. Tokiu būdu ieškovė nepagrįstai ilgai palikimo priėmimu nesirūpino, nepranešė notarei apie ketinimą paveldėti turtą. Ieškovės argumentas dėl jos blogos finansinės būklės, dėl ko ji neva neturėjusi galimybės kreiptis į advokatus dėl teisinės pagalbos, nepagrįstas, nes asmenims, neturintiems atitinkamų pajamų, reikiamą teisinę pagalbą teikia Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, kurios paslaugomis ieškovė kažkodėl nepasinaudojo. Ieškovė sukakus pilnametystei nei per 3 mėnesius nuo pilnametystės, nei dar ilgą eilę metų nesiėmė jokių aktyvių veiksmų savo paveldėjimo teisėms įgyvendinti. Taigi, ieškovė nenurodo jokių objektyvių priežasčių, trukdžiusių jai apginti savo teises sukakus pilnametystei. Todėl pagrindo atnaujinti jai terminą palikimui priimti nėra. Neatnaujinus palikimo priėmimo termino, neįmanomas kitų ieškinio reikalavimų patenkinimas. Todėl ieškinys turėtų būti atmestas. Ieškovė patikslintame ieškinyje nurodo, kad palikimo atsiradimo metu po kiekvieno iš palikėjų mirties buvo nepilnametė, todėl objektyviai negalėjo savarankiškai įgyvendinti savo paveldėjimo teisių, o ieškovės atstovė pagal įstatymą turėdama pareigą kreiptis į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo nepilnametės vardu savo pareigos įgyvendinti nepilnametės dukters paveldėjimo teisės tinkamai nevykdė. Netinkamai vykdžiusi pareigą priimti palikimą nepilnametės dukters vardu N. Š. trauktina atsakove, o ne trečiuoju asmeniu.

14. Trečiasis asmuo teismo posėdžio metu palaikė atsiliepime nurodytas aplinkybes. Nurodė, kad notaras nėra įpareigotas ieškoti įpėdinių, nors ir patikrina registrų informaciją. Gyventojų registre nebuvo įrašų apie palikėjų giminaičius. Jei ji nebūtų išdavusi palikimo perėjimo valstybei liudijimo, teismas būtų įpareigojęs ją, kaip notarę, tai padaryti. Paaškinu, kad jos paveldėjimo byloje jokių kreditorių reikalavimų į turtą nėra. Paaškinu, kad netikrino ar kas yra deklaravęs savo gyvenamąją vietą nurodytame turte, nes gali būti deklaravęs bet kas. Paaškinu, kad nėra prasmės kalbėti apie laikotarpį kai ieškovė buvo nepilnametė, kadangi ir tapusi pilnamete nesikreipė dėl palikimo.

15. Trečiasis asmuo byloje N. Š. pateikė atsiliepimą į ieškinį, kuriame bei patvirtino, kad nuo 2004-02-03 iki 2012-12-20 ieškovė kartu su trečiuoju asmeniu bei jos seneliu Z. R., gimusiu (neskelbiama), ir prosenele E. R., gimusia (neskelbiama) gyveno palikėjams priklausančiame name, esančiame adresu (neskelbiama). Patvirtino, kad šeimoje buvo išreikšta

palikėjų valia, kad po jų mirties žemės sklypą su statiniais, esančiais (neskelbiama), paveldėtų jų jauniausioji provaikaitė ieškovė. Dėl nežinojimo apie pareigą kreiptis į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo nepilnametės dukros vardu, kai turtas pagal susitarimą buvo paliktas ne jai, nesugebėjo tinkamai įgyvendinti savo, kaip ieškovės įstatyminės atstovės, pareigų - trijų mėnesių laikotarpyje po palikėjų mirties kreiptis į notarą su pareiškimu dėl palikimo priėmimo nepilnametės dukros vardu. Pripažino, kad ieškovė praleido palikimo priėmimo terminą po abiejų palikėjų mirties dėl to, kad nesugebėjo tinkamai ir laiku įgyvendinti nepilnametės ieškovės paveldėjimo teisių. Nurodė, kad 2013 m. ieškovė, dar būdama nepilnametė, išvyko su savo tėvu D. Š. į Jungtinę Karalystę, kur ji gyvena ligi šiol. Patvirtino, kad ieškovė neturėjo finansinių galimybių apmokėti už teisininkų paslaugas palikėjų nuosavybės teisių įregistravimui NTR ir atstovavimui teisme dėl palikimo priėmimo termino atnaujinimo. Nesikreipė bei nesiekė kreiptis į notarą dėl palikimo priėmimo, žinodama, kad palikimas jai nepriklauso, o palikėjų valią buvo palikti jiems priklausantį turtą ieškovei. Trečiasis asmuo patvirtino, kad ieškovė iki pat išvykimo į Jungtinę Karalystę turte gyveno ir tai buvo jos vienintelė gyvenamoji vieta. Prieš jai su vaikais išvykstant į Jungtinę Karalystę, tarp jos ir P. D., kuris gyvena greta, buvo susitarta, jog jis prižiūrės turtą, kol ieškovė su trečiuoju asmeniu bus išvykusios, bei perdavė jam raktus nuo namo. Patvirtino, kad niekas į ją nesikreipė dėl paveldėjimo teisių įgyvendinimo, ar savo, ar nepilnametės dukros vardu. Nurodė, kad sutinka su pareikštu ieškiniu.

16. Trečiasis asmuo byloje N. Š. teismo posėdyje nedalyvavo, šaukimai į teismo posėdžius trečiajam asmeniui įteikti tinkamai.

17. Trečiasis asmuo byloje UAB Ergo Insurance SE Lietuvos filialas atsiliepimo į patikslintą ieškinį nepateikė, teismo posėdžiuose nedalyvavo. Patikslintas ieškinys ir teismo procesiniai dokumentai bei šaukimai į teismo posėdžius trečiajam asmeniui įteikti tinkamai.

18. Liudytoja A. K. teismo posėdžio metu nurodė, kad buvo Z. R. ir E. R. kaimynė. Nurodė, kad tuose namuose visą gyvenimą gyveno čia minimi žmonės, prižiūrėjo senelius. Pats Z. R. labai artimai bendravo su jos (liudytojos) tėvais, sakydavo, kad reikia sutvarkyti dokumentus, norėčiau užrašyti jauniausiai proanūkei. N. Š. išsiskyrus jį grįžo gyventi pas senelius, ir abi mergaitės ten augo. Z. R. kai sirgo, buvo ir prižiūrėtas, ir vėliau palaidotas tvarkingai. Pati matė, kad visada tuose namuose gyveno ir augo anūkai ir proanūkiai. Pradžioje, po Z. R. mirties ten buvo dar vienas anūkas, po to jis išvažiavo į užsienį. Tada N. Š. pasisamdė šalimais gyvenantį P. D., nes jis pastoviai tvarkydavo savo namus ir prižiūrėdavo aplinką jų. Iki 2024 m. puikiai viską prižiūrėjo, tačiau po to susilgavo, sirgo vėžiu, tai galimas tas laikotarpis kai nedatvarkė ant galo. Namai buvo prižiūrėti – apšienauta, namas stovėjo gražiai. Kai palaidojo senelį, N. Š. dar dirbo Lietuvoje, o kai senelę išvežė į slaugos namus, tada jau negalėjo pasakyti ar N. Š. jau buvo išvykusi į užsienį.

19. Liudytojas R. K. teismo posėdžio metu nurodė, kad pažinojo Z. R. E. R. draugavo su jo (liudytojo) uošviene. Pats gyveno ne trumpą laiką pas uošvienę. Pats girdėjo, kad turtas liks proanūkiams, anūkams, vaikams ar kaip ten vadinasi. Žmogus buvo ant patalo, todėl neparašė testamentu. Nurodė, kad sodyba buvo prižiūrėta, apšienauta, dalis žemės dirbama, P. D. rūpinosi kol pats neapsirgo. Spalio mėnesio pats važiavo pro šalį, nei langai išdaužyti, nieko. Negalėjo pasakyti ar E. R. mirus N. Š. jau gyveno tuose namuose, galimai gyveno. Paaikšino, kad matė ieškovę bei jos motiną sodyboje jau po Z. R. mirties.

20. Liudytoja Z. S. teismo posėdžio metu nurodė, kad ieškovę ir jos motiną pažįsta nuo senų laikų, tolimesnės giminaitės. Paaiškino, kad Z. R. ir E. R. kalbėjo, kad turtą paliks jauniausiai proanūkei – M. Š. Kai mirė Z. R., N. Š. ir M. Š. dar buvo Lietuvoje, o kai mirė E. R., jos jau buvo užsienyje. Į laidotuves N. Š. nebuvo atvažiavusi. E. R. palaidojo slaugos namai, jos tik su E. R. seserimi buvo atvykusios palydėti. Nurodė, kad N. Š. buvo sakiusi kaimynui, pavarde P. D., kad naudotųsi žeme, prašė prižiūrėti namą. Buvo ir N. Š. prašiusi jos (liudytojos) pažiūrėti kaip namas. Matė, kad visada aplinka buvo prižiūrėta.

21. Liudytoja G. R. teismo posėdžio metu nurodė, kad nėra artima ieškovės giminaitė. Nurodė, kad dažnai su N. Š. dabar bendrauja internetu. Anksčiau yra dar bendravusi su E. R. Sakydavo, kad jauniausiai proanūkei, M. Š., parašys testamentą. E. R. mirus, N. Š. ir dukros buvo išvykusios jau, ir niekas ten nebegyveno. N. Š. sakydavo jai, kad jei važiuos (liudytoja) pro šalį, pažiūrėtų kaip ten namas. Sakė N. Š., kad ir kaimyno P. D. yra paprašiusi prižiūrėti namą, kelis kartus ir atsiskaičiusi už priežiūrą. Dar 2023 metais kai važiojo pro šalį, yra nusifotografavusi, pro šoną nuotraukos matosi, kad yra daržas apsodintas, šiltnamiais. Kelis kartus nuvažiavus ieiti į kiemą negalėjo, nes varteliai buvodo užrakinti. N. Š. po skrybių grįžo su vaikais pas senelius ir gyveno iki išvykdamą į užsienį. Paaiškino, kad namus statė N. Š. senelis Z. R. Po tremties Z. R. ir E. R. grįžę iš santaupų pasistatė šį namą. Jau prieš tremtį iš senelių Z. R. ir E. R. buvo atimti namai, o dabar ir kitus namus norima atimti. Patvirtino, kad po Z. R. mirties N. Š. dar gyveno namuose su E. R. kelis metus, o išvežus E. R. į slaugos namus, N. Š. dar viena kažkiek metų gyveno tuose namuose. Buvo N. Š. sakiusi, kad kai M. Š. taps pilnamete, pati susitvarkys palikimo klausimus.

Teismas k o n s t a t u o j a :

22. Byloje sprendžiami palikimo perėjimo valstybei ir palikimo priėmimo faktiškai pradėjus jį valdyti klausimai.

23. Byloje nustatyta, kad palikėja E. R., gimusi (neskelbiama), mirė 2017 m. vasario 16 d. būdama našlė (1 t., e. b. l. 12-13). Jos sutuoktinis Z. R., gimęs (neskelbiama), mirė 2010 m. birželio 24 d. (1 t., e. b. l. 12-13). 2025 m. balandžio 3 d. Gyventojų registro duomenų bazės išrašė nurodyta, kad duomenų apie tai, kad palikėjai būtų turėję vaikų, provaikaičių, nėra (1 t., e. b. l. 12-13). Visgi, bylos duomenimis nustatyta, kad palikėjai E. R. ir Z. R. turėjo dukrą D. K., gimusią (neskelbiama), mirusią 1994 m. sausio 10 d. (1 t., el. b. l. 11; 3 t., el. b. l. 165-167), o ši susilaukė dukters N. Š. (ieškovės N. Š. motina) (1 t., el. b. l. 11). Nors nurodytas giminystės faktas nėra registruotas Gyventojų registro duomenų bazės išrašė, tačiau bylos duomenys patvirtina ieškovę M. Š. esant palikėjų proanūkę, t. y. trečios eilės įstatyminę įpėdinę. 2024 m. spalio 25 d. duomenimis Testamentų registre nebuvo įregistruotų testatorių sudarytų testamentų, taip pat palikėjų palikimo priėmimo faktų (3 t., e. b. l. 23-24). Po palikėjų mirties liko nekilnojamas turtas - žemės sklypas, unikalus Nr. 8170-0008-0177, su gyvenamuoju namu, unikalus Nr. 8194-0035-1014, bei pagalbiniais ūkio pastatais, unikalūs Nr. 8194-0035-1025, Nr. 8194-0035-1036, Nr. 8194-0035-1047, esančiais adresu (neskelbiama) (1 t., e. b. l. 8-10).

24. Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarė N. P. 2025 m. vasario 4 d. išdavė Nuosavybės teisės liudijimą, kuriuo patvirtino, kad palikėjui, kurio vardas ir pavardė yra Z. R., asmens kodas (neskelbiama), mirusiam 2010 m. birželio 24 d., priklauso nuosavybės teisė ½ dalis bendro turto, įgyto santuokoje su jį pergyvenusia sutuoktine E. R., asmens kodas

(neskelbiama), bei Nuosavybės teisės liudijimą, kuriuo patvirtino, kad E. R., asmens kodas (neskelbiama), yra pergyvenusi sutuoktinį, kurio vardas ir pavardė yra Z. R., asmens kodas (neskelbiama), mirusį 2010 m. birželio 24 d., ir jai priklauso nuosavybės teisė ½ dalis bendro turto, įgyto jiems gyvenant santuokoje (1 t., e. b. l. 17-38). Ignalinos rajono 1-ojo notaro biuro notarė L. A. 2025 m. vasario 17 d. išdavė Palikimo perėjimo valstybei liudijimą, kuriuo patvirtino, kad valstybei paveldėjimo teisė pereina turtas, kurio savininkas yra palikėja E. R., asmens kodas (neskelbiama), mirties data 2017 m. vasario 16 d. (1 t., el. b. l. 39-49). Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarė N. P. 2025 m. vasario 4 d. išdavė Palikimo perėjimo valstybei liudijimą, kuriuo patvirtino, kad valstybei paveldėjimo teisė pereina turtas, kurio savininkas yra palikėjas Z. R., asmens kodas (neskelbiama), mirties data 2010 m. birželio 24 d. (1 t., el. b. l. 50-62).

Dėl termino ieškiniui pateikti

25. Remiantis CK 5.8 straipsnio 1 dalimi, asmuo, pretenduojantis į palikimą, gali ginčyti palikimo priėmimo teisėtumą bei išduotą paveldėjimo teisės liudijimą, pareikšdamas ieškinį palikimą priėmusiam asmeniui per vienerius metus nuo palikimo atsiradimo dienos arba nuo tos dienos, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie tai, kad palikimą priėmė kitas asmuo.

26. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą praktiką ginčams dėl paveldėto turto, priklausomai nuo to, kokie materialiniai santykiai yra susiklostę tarp įpėdinių, taikytini dvejopi ieškinio senaties terminai. Ginčas dėl palikimo tarp įpėdinių, įstatymų nustatyta tvarka įgyvendinusių paveldėjimo pagrindu atsiradusias teises ir taip įgijusių nuosavybės teises į palikimą, kvalifikuotinas kaip bendraturčių ginčas dėl to turto; tokio ginčo šalys pagal teisinį statusą yra nuosavybės teisių santykių subjektai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.47 straipsnio 2 punktas), kurių teisėms į teisminę gynybą įgyvendinti taikytinas bendrasis dešimties metų ieškinio senaties terminas, skaičiuotinas nuo dienos, kai asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie savo teisės pažeidimą. CK 5.8 straipsnyje nustatytas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas taikytinas, kai palikimo priėmimo teisėtumą ir išduotą paveldėjimo teisės liudijimą ginčija asmenys, kurie teisėtai pretenduoja į palikimą, tačiau dar nėra įgyvendinę paveldėjimo teisės ir negali to padaryti, nenuginčiję palikimo priėmusio asmens teisių į palikimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-340-378/2020).

27. Byloje ginčo dėl termino palikimo perėjimo valstybei liudijimams ginčyti nekilo. Tačiau teismas, įvertinęs visas faktines aplinkybes, tai, kad šiuo atveju ginčas yra kilęs būtent dėl palikimo priėmimo teisėtumo ir išduotų paveldėjimo teisės liudijimų, o ne dėl paties paveldimo turto, konstatuoja, kad šiuo atveju taikytinas CK 5.8 straipsnyje nustatytas vienerių terminą. Bylos duomenys patvirtina, kad prašomi panaikinti palikimo perėjimo valstybei liudijimai išduoti 2025 m. vasario 4 d. ir 2025 m. vasario 17 d., o ieškinys teismui pareikštas 2025 m. balandžio 11 d., t. y. nepraleidus vienerių metų senaties termino.

Dėl palikimo perėjimo valstybei liudijimų

28. Ieškovė pateiktu ieškiniu prašo panaikinti Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarės N. P. išduotą 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 589, ir Ignalinos raj. notarų biuro notarės L. A. išduotą 2025 m. vasario 17 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Nr. 206, kurių pagrindu Lietuvos Respublika įgijo nuosavybės teisę į žemės sklypą,

unikalus Nr. 8194-0035-1014, bei pagalbiniais ūkio pastatais, unikalūs Nr. 8194-0035-1025, Nr. 8194-0035-1036, Nr. 8194-0035-1047, esančiais adresu (neskelbiama).

29. CK 5.62 straipsnyje yra įtvirtinta, kad paveldimas turtas paveldėjimo teise pereina valstybei, jeigu: 1) turtas testamentu paliktas valstybei; 2) palikėjas neturi įpėdinių nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą; 3) nė vienas įpėdinis nepriėmė palikimo; 4) iš visų įpėdinių atimta paveldėjimo teisė. Iš esmės panašus teisinis reguliavimas įtvirtintas CK 5.2 straipsnio 3 dalyje, kurioje nurodyta, kad jeigu nėra įpėdinių nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą arba nė vienas įpėdinis nepriėmė palikimo, arba testatorius iš visų įpėdinių atėmė teisę paveldėti, mirusiojo turtas paveldėjimo teise pereina valstybei.

30. Paveldinti pagal įstatymą valstybė yra specifinis subjektas paveldėjimo teisiniuose santykiuose ir skiriasi nuo kitų įpėdinių pagal įstatymą. Jei kiti įpėdiniai neatlieka palikimui priimti teisiškai reikšmingų veiksmų (CK 5.50 straipsnio 2 dalis), jie nedalyvauja paveldėjimo teisiniuose santykiuose. Kai palikimas įstatymo pagrindu pereina valstybei, ji negali pasitraukti iš paveldėjimo teisinių santykių nepriklausomai nuo to, ar valstybei atstovaujančios institucijos atliks ar ne palikimui priimti reikšmingus veiksmus. Valstybė privalo imtis veiksmų įforminti įstatymo pagrindu įvykusį palikimo perėjimą jai juridinį faktą, kad galėtų įtraukti paveldėtą turtą į savo apskaitą ir iš paveldėto turto vykdyti palikėjo kreditorių reikalavimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-18/2014). Palikimo perėjimas pagal įstatymą valstybei nepriklauso nuo valstybės valios, o valstybės atliekamas palikimo priėmimas yra jau įvykusio palikimo perėjimo valstybei juridinio fakto įforminimas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-206-378/2019, 17 punktas).

31. Taigi, valstybei palikimas pereina pagal įstatymą, nepriklausomai nuo to, ar valstybei atstovaujančios institucijos atlieka ar ne palikimui priimti reikšmingus veiksmus. Kita vertus, valstybė privalo imtis veiksmų įforminti įstatymo pagrindu įvykusį palikimo perėjimą jai juridinį faktą tam, kad galėtų įtraukti paveldėtą turtą į savo apskaitą ir iš paveldėto turto vykdyti palikėjo kreditorių reikalavimus. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimo Nr. 634 „Dėl šeimininkio, konfiskuoto, valstybės paveldėto, valstybei perduoto turto, daiktinių įrodymų, lobių ir radinių perdavimo, apskaitymo, saugojimo, realizavimo, grąžinimo ir pripažinimo atliekomis taisyklių patvirtinimo“ 3.4 punkte nurodyta, kad valstybės paveldėtas turtas apskaitomas pagal notaro išduotą paveldėjimo teisės liudijimą. Taigi, būtent paveldėjimo teisės liudijimo pagrindu valstybė gali pradėti disponuoti paveldėtu turtu.

32. Iš byloje esančių įrodymų nustatyta, kad ieškovė M. Š. yra palikėjų Z. R., mirusio 2010 m. birželio 24 d., ir E. R., mirusios 2017 m. vasario 16 d., proanūkė. Ieškovės motina, trečiasis asmuo byloje N. Š., yra palikėjų anūkė. Ieškovės motina, trečiasis asmuo byloje N. Š. atsiliepime nurodė, kad, nors būdama pirmesnės eilės įpėdinė, į likusį po senelių mirties palikimą nepretendavo, kadangi šeimoje buvo aiškiai išreikštas Z. R. ir E. R. noras visą savo turtą palikti jauniausiai proanūkei, būtent ieškovei M. Š. Pažymėtina, kad nurodytas aplinkybės dėl palikėjų siekio visą palikimą palikti būtent ieškovei, patvirtino ir byloje apklausti visi liudytojai, artimai bendravę su Z. R. ir E. R. Byloje pateikti duomenys patvirtina, tiek mirus Z. R., tiek E. R., ieškovė buvo nepilnametė (atitinkamai 6 ir 13 metų), kas patvirtina, kad ieškovės proseneliams mirus, savo teisės priimti palikimą per įstatymo nustatytą terminą kreipiantis į notarą ji pati savarankiškai įgyvendinti negalėjo. Tokiu atveju, ieškovės motina, N.

Š., būdama ieškovės įstatyminė atstovė, turėjo teisę ir pareigą, veikdama dukros interesais, kreiptis į notarą dėl palikimo priėmimo dukros vardu, tačiau to nepadarė. N. Š. atsiliepime nurodoma, kad, ji, neturėdama reikiamų žinių, manydama, kad dukrai tapus pilnamete ji pati galės susitvarkyti paveldėjimo reikalus, nesikreipė dėl likusio palikimo. Ieškovė taip pat, tiek ieškinyje, tiek teismo posėdžio metu aiškino, kad ji, jau sulaukusi pilnametystės 2022 metais, dėl žinių, finansų trūkumo, taip pat dėl kalbos barjero (sunkiai kalba lietuvių kalba), delsė kreiptis į atitinkamas institucijas dėl palikimo priėmimo. Nagrinėjamos bylos kontekste, viena vertus, teismas sutinka su atsakovės ir trečiųjų asmenų nurodytu, jog aplinkybė, kad ieškovės motina, kaip įstatyminė atstovė, neturėdama teisinio išsilavinimo ir pakankamų žinių teisės srityje tam, kad reikiamai suprastų palikimo priėmimo per įstatyme nustatytą terminą svarbą, tokio termino praleidimo teisinius padarinius, negali būti laikoma svarbia ir objektyvia termino praleidimo priežastimis. CK 1.6 straipsnyje *expressis verbis* numatyta, jog įstatymų nežinojimas nepateisina įstatymų reikalavimų nevykdymo ar netinkamo jų vykdymo, tuo tarpu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje teisinio išsilavinimo neturėjimas taip pat nevertinamas kaip aplinkybė, turinti teisinę reikšmę, lemianti termino praleidimo svarbumą, nes tai prieštarautų paties teisės normoje nustatyto termino paskirčiai ir tikslui (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 28 d. nutartis c. b. Nr. 3K-3-54/2014 ir kt.). Tas pat pasisakytina ir apie ieškovę,

33. Be to, aktualūs ir kasacinio teismo išaiškinimai apie tai, jog nei asmens užimtumas darbe, nei asmens gyvenimas užsienyje (o nagrinėjamu atveju ieškovė nuo 2013 metų yra išvykusi į Jungtinę Karalystę ir joje faktiškai visą šį laiką gyvena) savaime netraktuojami kaip objektyvios priežastys, trukdančios priimti palikimą atvykus į Lietuvą, pasinaudojant diplomatinėmis ar konsulinėmis tarnybų paslaugomis, priimant palikimą per atstovą ir pan. (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-182-421/2016 ir kt.). Kita vertus, teismo vertinimu tiek ieškinyje, tiek teismo posėdžio metu nurodytos ir byloje esančios rašytiniai įrodymais pagrįstos, egzistavusios specifinės aplinkybės, susijusios su ieškovės gyvenimu nuo pačios vaikystės užsienio valstybėje, taip pat ir jos mamos, kaip įstatyminės atstovės, ieškovės finansinio stabilumo jai sulaukus pilnametystės nebuvimas, vertinant jas kitų šiame nagrinėjamoje byloje nustatytų individualių faktinių aplinkybių, o taip pat teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principų kontekste, gali būti vertinamos kaip rimtos ir svarbios priežastys, sutrukdžiusios tiek ieškovės motinai, kaip jos įstatyminei atstovei (ieškovei būnant nepilnametei), tiek pačiai ieškovei jau tapus pilnametei, priimti palikimą po prosenelių mirties kreipiantis į notarą. Pažymėtina, kad paveldėjimo teisę nustatančios teisės normos garantuoja kiekvienam piliečiui savo darbu sukurtą materialinį turtą po mirties palikti kaip palikimą savo šeimos nariams, kraujo ryšiais susietiems asmenims ir tik išskirtiniais atvejais valstybei. Kasacinio teismo praktikoje pažymima, kad vertinant palikimo siekiančio pareiškėjo elgesį, būtina atsižvelgti į tai, ar jis buvo sąžiningas, ar, priešingai, savo teises įgyvendino nerūpestingai, aplaidžiai; kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgtina į individualias asmens savybes (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. kovo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-115/2010). Nagrinėjamu atveju nėra pagrindo spręsti apie itin neapdairų, piktybišką, akivaizdžiai pasyvų ir nerūpestingą ieškovės elgesį paveldėjimo teisiniuose santykiuose. Teismas atkreipia dėmesį, palikimą sudarantis nekilnojamas turtas ieškovės ir jos šeimos, t. y. motinos N. Š. pastangomis nebuvo apleistas. N. Š., dar ieškovei būnant nepilnamete, dėjo pastangas, kad palikėjams priklausęs nekilnojamas turtas nebūtų apleistas, juo būtų rūpinamasi joms pačioms gyvenant užsienyje.

Nurodytas aplinkybes patvirtino ir teismo posėdžio metu apklausti liudytojai – greta gyvenęs P. D., paprašytas N. Š., rūpinosi nekilnojamojo turto aplinka, naudojosi žeme, turtas buvo apsaugotas nuo nuniokojimo, užrakinti vartai į kiemą. Liudytoja G. R. taip pat patvirtino, kad N. Š. ir jos buvo prašiusi, būnant Ukmergėje, užsukti patikrinti ar viskas gerai su likusiu turtu. Ieškovė, teismo posėdžio metu taip pat nurodė, kad žinojo apie motinos prašymą P. D. rūpintis likusiu nekilnojamojo turto mainais leidžiant jam naudotis žeme ir jos ištekliais, taip pat kartais leidimas buvo duotas ir atsiskaitant. Apie tai, kad toks leidimas buvo duotas anksčiau, ieškovė nurodė žinanti 15 metų, t. y. dar tuo metu, kai pati buvo nepilnametė. Į bylą pateiktas VĮ Turto banko 2025 m. kovo 19 d. Turto apžiūros aktas patvirtina, kad apžiūrimas namas, adresu (neskelbiama), yra patenkinamos būklės, tvarkingas, kiti statiniai blogos būklės, viduje yra baldų, asmeninių daiktų, namų apyvokos reikmenų, iš ko matyti, kad turtas buvo realiai prižiūrimas (2 t., el. b. l. 9-10).

34. Nagrinėjamu atveju matyti, kad ginčijami paveldėjimo teisės perėjimo liudijimai valstybei buvo išduoti notarėms patikrinus VĮ Registrų centro Gyventojų registro išrašus bei Testamentų registro išrašus ir juose neradus jokių duomenų apie galimus palikėjų įpėdinius. Iš į bylą pateiktų rašytinių įrodymų bei teismo posėdžio metu nustatytų aplinkybių akivaizdu, kad dėl to, jog ieškovės močiutė ir palikėjų dukra D. K. buvo gimusi (neskelbiama) Krasnojarsko srityje, Rusijoje (3 t., e. b. l. 165-167), dėl ko galimai ir buvo netikslūs VĮ Registrų centro Gyventojų registro duomenys apie palikėjų šeimos sudėtį (vaikų, vaikaičių, provaikaičių). Valstybei šiuo atveju palikimas galėjo pereiti tik nustačius, jog palikėjai neturi įpėdinių nei pagal įstatymą, nei pagal testamentą. Konkrečiu atveju matyti, kad palikėjai turėjo įpėdinius, taip pat buvo išreiškę savo valią dėl turto palikimo vienai iš įpėdinių, t. y. proanūkei, ieškovei M. Š. Teismo vertinimu, valstybės teisė paveldėti kultų tik tuo atveju, jei būtų nustatytas juridiskai reikšmingas faktas, kad palikėjai palikimo nepriėmė.

Dėl palikimo priėmimo pradėjus turtą faktiškai valdyti

35. Ieškovė taip pat prašo tikslu gauti paveldėjimo teisės liudijimą, nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad M. Š. priėmė palikimą po Z. R. ir E. R. mirties pradedama šį faktiškai valdyti. Jei teismas nematys pagrindo nustatyti aukščiau minėto juridinę reikšmę turinčio fakto, tuomet atnaujinti M. Š. palikimo priėmimo terminą po Z. R. ir E. R. mirties.

36. CK 5.1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad paveldėjimas – tai mirusio fizinio asmens turtinių teisių, pareigų ir kai kurių asmeninių neturtinių teisių perėjimas jo įpėdiniams pagal įstatymą arba (ir) įpėdiniams pagal testamentą. CK 5.2 straipsnio 1 dalyje nustatyti paveldėjimo pagrindai: paveldima pagal įstatymą ir pagal testamentą. CK 5.50 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog tam, kad įgytų palikimą, įpėdinis turi jį priimti. CK 5.50 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nurodyti veiksmai turi būti atlikti per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos. Neleidžiama palikimą priimti iš dalies arba su sąlyga ar išlygomis. To paties straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba padavė palikimo atsiradimo vietos notarui pareiškimą dėl palikimo priėmimo. CK 5.51 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, jeigu jis pradėjo valdyti turtą, juo rūpintis kaip savo turtu (valdo, naudoja ir juo disponuoja, prižiūri, moka mokesčius, kreipėsi į teismą išreikšdamas valią priimti palikimą ir paskirti palikimo administratorių ir pan.). Įpėdinis, pradėjęs valdyti kokią nors palikimo dalį ar net kokį nors daiktą, laikomas priėmusiu visą palikimą.

37. Kasacinis teismas yra pasisakęs dėl palikimo priėmimo faktiškai pradėjus turtą valdyti, kaip vieno iš CK 5.50 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų palikimo priėmimo būdų, skirtumo nuo kitų palikimo priėmimo atvejų. Tokiu būdu priimant palikimą nereikalaujama, kad įpėdinio atliekami veiksmai būtų teisiškai įforminti; tuo palikimo priėmimas, faktiškai pradėjus turtą valdyti, iš esmės skiriasi nuo kitų palikimo priėmimo būdų (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95/2013). Kasacinis teismas, formuodamas teismų praktiką bylose dėl palikimo priėmimo faktiškai pradėjus valdyti paveldimą turtą, yra nurodęs, kad asmuo, grindžiantis savo reikalavimus palikimo priėmimu, faktiškai pradėjus jį valdyti, turi įrodyti, kad jis kaip įpėdinis atliko aktyvius veiksmus, išreiškiančius jo valią įgyti nuosavybės teisę į paveldimą turtą, ir pradėjo valdyti palikėjo turtą kaip savo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-86/2007). Vertinant, buvo ar ne palikimas priimtas faktiškai jį pradedant valdyti, turi būti atsižvelgiama į turto, sudarančio palikimą, pobūdį (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. sausio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-95/2013). Kiekvienas palikimo priėmimo faktiniu valdymu atvejis yra individualus, todėl įpėdinio, siekiančio įrodyti, jog jis palikimą yra priėmęs šiuo būdu, nurodytos aplinkybės turi būti vertinamos konkrečios bylos aplinkybių kontekste ir sprendžiama, ar konkrečioje situacijoje įpėdinio elgesys atitinka kasacinio teismo praktikoje suformuluotus kriterijus, kuriais remiantis pripažįstama, jog įpėdinis siekė paveldimą turtą įgyti nuosavybės (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-687-690/2015).

38. Kasacinis teismas yra pasisakęs, kad dėl aplinkybės, ar asmuo priėmė palikimą, pradėjęs jį faktiškai valdyti, teismas sprendžia iš veiksmų fakto ir veiksmų pobūdžio. Veiksmų faktas reiškia, kad palikimo priėmimo veiksmai yra atlikti faktiškai – įpėdinis perima mirusiojo turtą ir pradeda jį valdyti. Veiksmų pobūdis – tai įpėdinio aktyvūs veiksmai, iš kurių matyti, kad jis perimtą turtą valdo kaip savininku (tvarko turtą, juo naudojasi, moka už jį mokesčius, atlieka kitus panašius pobūdžio veiksmus) (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-147-687/2016, 18,19 punktai).

39. Lietuvos Respublikai atstovaujančio Turto banko atstovo argumentą, kad palikimas negali būti priimtas pradėjus jį valdyti per atstovą teismas atmeta kaip nepagrįstą. Kasacinio teismo praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad nepilnamečio įpėdinio palikimo priėmimas faktiniu valdymu vertinamas ne izoliuotai, reikalaujant atskiros ir formaliai dokumentuoto atstovo valios pareiškimo, bet atsižvelgiant į visumą faktinių aplinkybių, įskaitant nepilnamečio faktinį naudojimąsi paveldimu turtu, atstovo pagal įstatymą elgesį valdant ir išlaikant turtą, tai, ar atstovas sudarė sąlygas nepilnamečiui turtą naudoti kaip savą, ar nėra nustatyta kito teisinio pagrindo, kuriuo būtų grindžiamas naudojimasis turtu (Žr., pavyzdžiui, Klaipėdos apygardos teismo 2026 m. vasario 26 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e2A-94-459/2026, 43 punktas). Tai, kad nepilnamečio vardu palikimas gali būti priimamas per įstatyminių atstovą pradėjus turtą valdyti, taip pat tai, kad ir neveiksnus asmuo gali priimti palikimą pradėjęs valdyti turtą pabrėžiama ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. rugsėjo 8 d. teismų praktikos apžvalgoje dėl nepilnamečių turtinių teisių apsauga paveldėjimo turtiniuose santykiuose (Nr. 35. Teismų praktika. 2011) ir kasacinio teismo nutartyse (žr., pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-693-378/2015).

40. Dėl palikimo priėmimo po Z. R. ir E. R. mirties taikomos palikimo atsiradimo metu galiojusio 2001 m. (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) CK teisės normos, reglamentuojančios paveldėjimo teisinius santykius. CK 5.50 straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad nurodyti veiksmai turi būti atlikti per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos.

41. Nagrinėjamu atveju Z. R. mirė 2010 m. birželio 24 d., o E. R. mirė 2017 m. vasario 16 d. Kaip buvo nustatyta, palikėjų šeimos sudėtį sudarė anūkė N. Š. ir proanūkės M. Š., gimusi (neskelbiama) ir D. Š., gimusi (neskelbiama) (sprendimo 23 punktas). Gyventojų registro pažyma apie asmens duomenis patvirtina, kad N. Š. savo gyvenamąją vietą adresu (neskelbiama) buvo deklaravusi nuo 1998 m. vasario 3 d. iki 2018 m. gruodžio 4 d., o nuo 2018 m. gruodžio 5 d. deklaravo savo išvykimą į Jungtinę Karalystę, atitinkamai nepilnametės D. Š. minėtu adresu deklaravo savo gyvenamąją vietą nuo 2008 m. sausio 30 d. iki 2012 m. gruodžio 20 d., o M. Š. – 2004 m. vasario 3 d. iki 2012 m. gruodžio 20 d. (1 t., el. b. l. 11). Per įstatymo nustatytą terminą palikimui priimti niekas iš įpėdinių palikimo, atsiradusio po palikėjų mirties, nepriėmė – tai patvirtina į bylą pateiktas Testamentų registro išrašas (3 t., e. b. l. 23-24).

42. Kaip buvo nustatyta bylos nagrinėjimo metu, palikėjai buvo išreiškę valią visą po savo mirties likusį palikimą palikti proanūkei M. Š., kurią tuo metu atstovavo pagal įstatymą trečiasis asmuo, palikėjų anūkė, N. Š., todėl ji ir pati nepretendavo į palikimą, o veikė savo dukros vardu (tai patvirtina ir paties N. Š. atsiliepimas ir liudytojų parodymai). Konkrečiu atveju ieškovė M. Š. yra trečios eilės įpėdinė pagal įstatymą (CK 5.11 straipsnio 1 dalies 3 punktas). Atsižvelgiant į tai, kad nėra likę pirmos eilės įpėdinių, o trečiasis asmuo, kaip nurodyta, būdama antros eilės įpėdinė į palikimą nepretenduoja, konstatuotina, kad ieškovei M. Š. atitenka visas palikimas, atsiradęs po Z. R., gimusio (neskelbiama), ir E. R., gimusios (neskelbiama), mirties.

43. Kaip jau buvo minėta šio sprendimo 39 punkte, po Z. R. ir E. R. mirties, niekas nepriėmė likusio palikimo. Pareiškėja teigia, kad jos mama, trečiasis asmuo byloje N. Š., atstovaudama tuo metu nepilnametės dukros interesus, nors ir išvykusi į užsienį, rūpinosi po palikėjų mirties likusiu turtu, rūpinosi juo kaip savu, ką pareiškėja bei liudytojai patvirtino ir teismo posėdžio metu, tačiau dėl teisinių žinių stokos, gyvenimo kitoje valstybėje, nesikreipė į notarą dėl palikimo priėmimo. Nurodytas aplinkybes patvirtino ir teismo posėdžio metu apklausti liudytojai – po Z. R. mirties N. Š. su nepilnametėmis dukromis dar liko toliau gyventi adresu (neskelbiama), toliau rūpinosi likusiu nekilnojamuoju turtu, ką patvirtina ir tai, kad byloje nėra duomenų, kad notarams arba teismui būtų pateikti kreditorių reikalavimai Z. R. Šiame kontekste svarbu pažymėti, kad nors notarė N. P. teismo posėdžio metu nurodė, kad ieškovės motina, kaip ieškovės įstatyminė atstovė, kreipusis į teisininkus ir gavusi atsakymą dėl galimai esančių skolų nekilnojamajam turtui, todėl nutraukusi visas procedūras, tačiau tokių įrodymų teismas nematys. Pažymėtina ir tai, kad apskritai byloje nėra duomenų apie N. Š. ir advokatės S. M.-V. bendravimo tikslus, t. y. dėl konkrečiai buvo kreiptasi, kokios aplinkybės lėmė bendravimo pabaigą (advokatas negali būti apklaustas apie tai, apie ką bendravo su klientu). Tiek notarė N. P., tiek notarė L. A. teismo posėdžio metu patvirtino, kad nėra užvesta jokių bylų pagal kreditorių reikalavimus į likusį po palikėjų mirties nekilnojamąjį turtą. Išvykus į užsienį, o E. R. apgyvendinus slaugos namuose, N. Š., kaip ieškovės įstatyminė atstovė, pavedė P. D. rūpintis likusiu nekilnojamuoju turtu, jį prižiūrėti, jam paliko namo raktus E. R. mirus, susitarimas su P. D. nebuvo nutrauktas, jis ir toliau turėjo rūpintis namu ir jo aplinka. Tai, kad nekilnojamas turtas buvo prižiūrimas, aplinka tvarkinga, namas neišplėštas,

patvirtino ir teismo posėdžio metu liudytojai. Atsižvelgiant į tai, galima konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju nustatytas veiksmų faktas, t. y. M. Š., atstovaujama atstovės pagal įstatymą N. Š., perėmė mirusiųjų turtą ir pradėjo jį valdyti.

44. Kasacinis teismas, pasisakydamas apie veiksmų pobūdžio nustatymą, yra išaiškinęs, kad įpėdinio aktyvūs veiksmai, kurie sudaro pagrindą nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad palikimas priimtas faktiškai pradėjus valdyti turtą, gali būti palikimą sudarančių daiktų paėmimas ir naudojimas kaip savininkas. Tokie įpėdinio veiksmai patvirtina, kad jis aktyviai dalyvauja priimant palikimą, kaip palikimo savininkas visą palikimą užvaldo ar pasidalija jį su kitais įpėdiniais, gaudamas dalį daiktų, kad ir nors vieną iš jų. Aktyvūs palikimo priėmimo veiksmai gali būti atlikti su visu palikimu arba dalimi palikimą sudarančių daiktų, net ir su vienu daiktu (žr., pvz., LAT 2018 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-35-695/2018, 20 punktas). Atsižvelgiant į šio sprendimo 43 punkte išdėstytas aplinkybes, galima konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju nustatytinas ir veiksmų pobūdis, t. y. M. Š., atstovaujama atstovės pagal įstatymą N. Š., atliko aktyvius veiksmus, iš kurių matyti, kad ji perimtą turtą valdė kaip savo ir laikė save turto savininke. Po Z. R. mirties, gyvendamos name, akivaizdu, kad M. Š. ir N. Š. naudojosi ten esančiais daiktais. Vėliau N. Š. paėmusi sodybos raktus, juos atidavė P. D. tikslu prižiūrėti sodybą, po E. R. mirties raktų atgal neatsiėmė, taip išreikšdama valią dukros vardu toliau P. D. rūpintis turtu. Kaip nurodoma teismų praktikoje, šiai išvadai pakanka konstatuoti, kad aktyvūs veiksmai atlikti ne su visu turtu, o su turto dalimi. Svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kad pasak liudytojos G. R. N. Š. jai buvo sakiusi, kad „kai M. Š. taps pilnamete, pati susitvarkys palikimo klausimus“. Šis liudytojos parodymas patvirtina, kad N. Š. nekilo abejonių, kad prosenelių turtas priklausė būtent M. Š. ir jai tiesiog reikia sutvarkyti palikimo formalumus.

45. Esant tokioms aplinkybėms galima konstatuoti, kad nustatytinas juridinę reikšmę turintis faktas, kad M. Š. priėmė palikimą po savo prosenelių Z. R. ir E. R. mirties, palikimą sudarantį turtą pradėjusi faktiškai valdyti. Juridinę reikšmę turintis faktas nustatomas dėl turto, likusio po Z. R. ir E. R. mirties, paveldėjimo.

Dėl palikimo perėjimo valstybei liudijimų panaikinimo

46. Nustačius juridinį faktą, kad ieškovė paveldėjo turtą pradėjusi, jį valdyti, darytina išvada, kad palikimo perėjimo valstybei liudijimai buvo išduoti pažeidžiant CK 5.62 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintas imperatyvias teisės normas, pagal kurias valstybė gali paveldėti turtą tik tada, kai nė vienas įpėdinis nepriėmė palikimo. Tokia teisinė situacija pažeidžia ieškovės M. Š., kaip trečios eilės įpėdinės paveldinti pagal įstatymą teises. Atsižvelgiant į tai, palikimo perėjimo valstybei liudijimai pripažintini negaliojančiais kaip prieštaraujantys imperatyvioms įstatymo normoms (CK 1.80 straipsnio 1 dalis, 5.62 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

Dėl termino palikimui priimti atnaujinimo

47. Atsižvelgiant į tai, kad ieškinys patenkintas dalyje dėl palikimo priėmimo pradėjus turtą faktiškai valdyti, todėl alternatyvus ieškovės reikalavimas dėl termino atnaujinimo palikimo priėmimui atmestinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

48. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį, šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Jeigu ieškinys patenkintas iš dalies, šiame straipsnyje nurodytos išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenktų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai (CPK 93 straipsnio 2 dalis).

49. Kasacinio teismo suformuota tokia teisės aiškinimo ir taikymo taisyklė: kai turtą paveldi valstybė CK 5.62 straipsnio 2 dalies 3 punkto pagrindu, o vėliau įpėdinis, priėmęs palikimą pradėdamas jį faktiškai valdyti (CK 5.51 straipsnio 1 dalis), šiuo pagrindu kreipiasi į teismą dėl palikimo perėjimo valstybei liudijimo pripažinimo negaliojančiu ir teismas pripažįsta palikimo perėjimo valstybei liudijimą negaliojančiu, tokioje civilinėje byloje įpėdinio patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos, išskyrus atvejus, kai nustatomi neteisėti valstybės institucijų veiksmai (neveikimas), nulėmę palikimo perėjimo valstybei liudijimo išdavimą, arba valstybės įgaliotų institucijų netinkamas procesinis elgesys civilinėje byloje, kurioje ginčijamas palikimo perėjimas valstybei (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-359-969/2020). Atsižvelgiant į tai, kad nors ieškinys pilnai patenkintas, tačiau atsižvelgiant į tai, kad nėra nustatyti neteisėti valstybės institucijų veiksmai (neveikimas), nulėmę palikimo perėjimo valstybei liudijimo išdavimą (tiek notariai, tiek turto banko darbuotojai elgėsi vadovaudamiesi galiojančiais teisės aktais, jų veiksmuose nerūpestingumo nenustatyta, o nesusiekimą su ieškove ir jos motina nulėmė ir registro nepilni duomenys), arba valstybės įgaliotų institucijų netinkamas procesinis elgesys civilinėje byloje, kurioje ginčijamas palikimo perėjimas valstybei, taip pat į tai, kad ieškinio ir bylinėjimosi išlaidų atsiradimą iš taip pat lėmė ir ieškovės bei trečiojo asmens neveikimas, ieškovės patirtos byloje bylinėjimosi išlaidos iš atsakovės nepriteistinos ir trečiųjų asmenų nepriteisiamos.

50. Teismas šioje byloje patyrė 29,08 Eur bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Kadangi ieškinys iš esmės patenkintas visiškai, o iš atsakovės ir trečiųjų asmenų bylinėjimosi išlaidos nepriteistinos atsižvelgiant į nurodytą sprendimo 49 punkte, teismo patirtos bylinėjimosi išlaidos nepriteistinos taip pat ir iš ieškovės.

Teismas, Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 93, 96 straipsniais, 259, 270 straipsniais teismas

n u s p r e n d ž i a :

Ieškovės ieškinį tenkinti.

Panaikinti Ukmergės rajono 2-ojo notaro biuro notarė N. P. išduotą 2025 m. vasario 4 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Notarinio registro Nr. 589, kurio pagrindu Lietuvos Respublika įgijo nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. 8170-0008-0177, su gyvenamuoju namu, unikalus Nr. 8194-0035-1014, bei pagalbiniais ūkio pastatais, unikalūs Nr. 8194-0035-1025, Nr. 8194-0035-1036, Nr. 8194-0035-1047, esančiais adresu (neskelbiama).

Panaikinti Ignalinos 1-ojo notaro biuro notarė L. A. išduotą 2025 m. vasario 17 d. Palikimo perėjimo valstybei liudijimą Notarinio registro Nr. 206, kurio pagrindu Lietuvos Respublika įgijo nuosavybės teisę į žemės sklypą, unikalus Nr. 8170-0008-0177, su gyvenamuoju namu,

unikalus Nr. 8194-0035-1014, bei pagalbiniais ūkio pastatais, unikalūs Nr. 8194-0035-1025, Nr. 8194-0035-1036, Nr. 8194-0035-1047, esančiais adresu (neskelbiama).

Nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą, kad M. Š., gimusi (neskelbiama), priėmė palikimą po Z. R., asmens kodas (neskelbiama), mirusio 2010 m. birželio 24 d., ir E. R., asmens kodas (neskelbiama), mirusios 2017 m. vasario 16 d., mirties, pradėdama šį turtą faktiškai valdyti.

Juridinę reikšmę turintis faktas nustatytas tikslu gauti paveldėjimo teisės liudijimą.

Sprendimas per 30 (trisdešimt) dienų nuo jo priėmimo dienos gali būti skundžiamas apeliaciniu skundu Vilniaus apygardos teismui per Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmus.

Teisėjas

Dimitrij Ramcev